

De la càtedra universitària a la cadira ministerial

Eusebi Ayensa

Filòleg clàssic i neohel·lenista. Ex-director de l'Institut Cervantes d'Atenes

Πέτρος Μάρκαρης, *Σεμινάρια φονικής γραφής*. Αθήνα: Εκδόσεις Γαβριηλίδης, 2018. 336 σελ.

Petros Mårkaris, *Universitat per a assassins*. Traducció de Montserrat Franquesa i Quim Gestí. Barcelona: Tusquets, 2019. 320 pàgs.

Fa un parell d'anys, Petros Mårkaris, l'escriptor grec amb major projecció internacional avui dia, em comentava, en una tertúlia de cafè, que no podia sofrir els professors universitaris que deixaven les aules per baixar a la palestra política. En aquells moments vaig considerar que es tractava d'una més de les seves lúcides interpretacions de la complexa realitat social, política i econòmica grega, però m'equivocava de mig a mig. En rebre la seva darrera novel·la, *Seminaris d'escriptura criminal* —abans fins i tot de conèixer l'excel·lent traducció al català de Quim Gestí i Montserrat Franquesa amb el nou títol d'*Universitat per a assassins*—, vaig comprovar que aquell comentari fet al vol tenia una transcendència molt més gran del que vaig imaginar en un primer moment.

En efecte, després d'endinsar-se en la crisi econòmica grega amb les seves famoses novel·les *Amb l'aigua fins al coll*, *Liquidació final* i *Pa, educació, llibertat*, i d'apropar-nos a una de les cares més sinistres de l'emigració en el seu esplèndid llibre *La mort d'Ulisses* —que aplega una sèrie de relats entorn del drama dels refugiats, que no ha deixat d'interessar-lo

vivament, com a novel·lista i guionista de pel·lícules del seu gran amic Theo Angelópulos—, ara s'enfronta a un altre dels grans problemes de la seva societat: l'esfondrament del sistema educatiu públic com a conseqüència, novament, de la crisi. Una crisi que, com ell mateix no deixa de recalcar en entrevistes i en alguns dels seus articles a la premsa grega i alemanya, va molt més enllà d'una mera crisi econòmica. En un article publicat l'any 2013 en un diari suís i, en versió castellana, a *El País* amb l'expressiu títol de *La incurable enfermedad de Atenas*, exposava la seva visió de la realitat grega, que els mitjans de comunicació sovint simplifiquen en excés. Atenes —i Grècia en general— es moren, però no pas de manera fulminant, d'un atac de cor, sinó lentament, d'alzheimer. El problema de fons —del qual la crisi econòmica n'és només la conseqüència més palpable però no l'única— és que Grècia, un país tradicionalment pobre però amb un alt nivell cultural, ha renunciat als seus valors tradicionals i s'ha llençat a un guany fàcil, com qui es llença per la borda d'un vaixell sense salvavides. Els grecs havien passat moments de pobresa extrema, però van saber superar-los per aquesta mateixa cultura de la pobresa, que tenia en la solidaritat, en la poesia —amb dos premis Nobel a la segona meitat del segle XX—, i en la música rembètica algunes de les seves principals senyes d'identitat.

Amb l'atzucac de la crisi, que caigué de sobte damunt d'una classe mitjana que no havia dubtat a engegar a rodar uns valors tradicionals —pel fet mateix de considerar-los massa lligats a una època de pobresa que volia oblidar—, els grecs es van trobar totalment desvalguts, com un malalt d'alzheimer que no és capaç d'entendre el món en què viu perquè ha oblidat el seu passat.

I l'ensenyament —al costat de la sanitat—, amb uns recursos públics que minven any rere any, és una de les principals víctimes d'aquesta situació de mal adobar. No són pocs els professionals de l'ensenyament —sobretot superior— que fan el salt a la política, sovint sense vocació de servei al país i amb l'únic objectiu de no perdre el seu estatus social i econòmic. I ells són, precisament, els protagonistes de la darrera novel·la de Petros Màrkaris, executats, com diu un dels suposats comunicats de reivindicació emesos pels seus assassins, per haver canviat la càtedra universitària per la cadira ministerial: «Ahir vam executar en Kléarkhos Rapsanis per alta traïció. En Kléarkhos Rapsanis va traïr la sagrada tasca de la docència. Va sacrificar els seus deixebles, els va privar dels seus coneixements, per entrar en política i garantir-se un càrrec ministerial. I, a més, en un moment en què les universitats tenen greus problemes econòmics, no poden treure places per cobrir les necessitats educatives i fan que treballin amb grans mancances de personal docent. Això és alta traïció i es castiga amb la pena capital».

El comissari Kharitos, doncs, que ja coneixíem d'altres novel·les, es veurà en la necessitat de resoldre tres crims de característiques semblants, i ho farà amb la seva perspicàcia i olfacte habituals, que mantenen el lector amb l'ai al cor fins a la darrera pàgina. Una gran novel·la, sens dubte, *Universitat per a assassins*, que, a més, reflexiona sobre un dels grans problemes de la societat grega actual, el de la crisi de l'ensenyament tradicional i el desprestigi de la classe política, símptomes, ambdós, d'una societat malalta, que està molt lluny de veure's circumscrita als límits estrictes de l'estat grec.

Petros Mårkaris